

Інформаційна довідка
щодо проєкту Закону України
«Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України
щодо вдосконалення порядку визначення підслідності та процесуального
забезпечення міжнародного співробітництва»
*(реєстр. № 15334 від 16.06.2026)**

***Анотація.** В інформаційній довідці досліджуються питання вдосконалення порядку визначення підслідності та процесуального забезпечення міжнародного співробітництва, зокрема в частині повноважень Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, у контексті законопроєкту за реєстр. № 15334 від 16.06.2026 (далі - законопроєкт).*

Розглядається відповідність законопроєкту основоположним засадам правотворчої діяльності, нормам чинного кримінального процесуального законодавства, теорії кримінального процесуального права.

***Ключові слова:** кримінальне провадження, підслідність, міжнародне співробітництво, корупційні кримінальні правопорушення, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура.*

Вступ

У контексті реалізації стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в Європейському Союзі особливого значення набуває виконання зобов'язань у сфері верховенства права, боротьби з корупцією та забезпечення ефективного функціонування інституцій кримінальної юстиції. Одним із ключових напрямів євроінтеграційних реформ залишається подальше зміцнення незалежності та інституційної спроможності антикорупційних органів, а також приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС та рекомендацій міжнародних партнерів.

Європейська Комісія у процесі переговорів щодо вступу України до Європейського Союзу приділяє особливу увагу ефективності діяльності Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури як ключових елементів антикорупційної інфраструктури держави. Відповідні завдання знайшли відображення в орієнтирах (benchmarks) переговорного процесу за Розділом 23 «Правосуддя та фундаментальні права» кластеру «Основи», які передбачають удосконалення механізмів міжнародного співробітництва у кримінальних провадженнях щодо корупційних злочинів, забезпечення належного розмежування підслідності між правоохоронними органами, запобігання конфліктам юрисдикції та розширення компетенції НАБУ щодо розслідування корупційних правопорушень, учинених особами, які займають посади з високим корупційним ризиком.

Потреба в удосконаленні правового регулювання обумовлюється також наявністю проблем правозастосовної практики, на які неодноразово звертали увагу науковці, експерти та міжнародні організації. Серед таких проблем –

виникнення спорів щодо підслідності між органами досудового розслідування, ризику дублювання кримінальних проваджень, неоднозначність визначення компетенції антикорупційних органів щодо окремих категорій посадових осіб, а також складність і тривалість процедур міжнародного співробітництва під час розслідування корупційних кримінальних правопорушень.

Необхідність подальшого удосконалення законодавства у зазначеній сфері підтверджується також положеннями Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року, яка визначає відповідні законодавчі зміни одним із інструментів виконання євроінтеграційних зобов'язань України.

Основна частина

Метою законопроекту визначено «підвищення ефективності досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних із корупцією кримінальних правопорушень, забезпечення невідворотності покарання для високопосадовців, а також виконання євроінтеграційних зобов'язань України щодо зміцнення верховенства права».

У зв'язку з цим, пропонується низка змін, зокрема до статей 216, 571 та 575 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), щодо:

- уточнення підслідності Національного антикорупційного бюро України (стаття 216): до переліку осіб додаються керівники допоміжних органів, утворених Президентом, їх заступники, начальники військових адміністрацій, їх заступники, голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, їх заступники, керівники Бюро економічної безпеки, Державного бюро розслідувань, а також заступники керівників та члени наглядових рад великих державних підприємств, що дозволить додатково охопити ключові посади з високим рівнем корупційних ризиків;

- врегулювання спорів про підслідність: запроваджується механізм моніторингу відомостей Єдиного реєстру досудових розслідувань, а у разі виявлення паралельних розслідувань – порядок визначення підслідності за рішенням прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

- уточнення строків та порядку передачі матеріалів за підслідністю: встановлюється обов'язок прокурора забезпечити передачу матеріалів відповідному органу досудового розслідування протягом 10 днів з дня винесення прокурором відповідної постанови про визначення підслідності;

- спрощення процедури створення спільних слідчих груп для проведення досудового розслідування обставин кримінальних правопорушень, вчинених на територіях декількох держав, у провадженнях, що розслідуються Національним антикорупційним бюро України, шляхом надання права створення таких груп керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

- прискорення процедури направлення запиту про видачу особи (екстрадицію) шляхом надання керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури повноважень щодо направлення таких запитів.

Підтримуючи удосконалення законодавчого забезпечення процедури кримінального провадження, вважаємо за доцільне зазначити таке.

Розширення кола суб'єктів в статті 216 КПК України є логічним і відповідає декларованій меті охопити посади з високим корупційним ризиком.

Разом із тим, законопроект пропонує доповнити частину десяту статті 216 КПК України положенням, відповідно до якого у випадку одночасного здійснення досудового розслідування щодо тих самих фактів і обставин Національним антикорупційним бюро України та іншим органом досудового розслідування підслідність визначається прокурором Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (далі – САП). Запропоноване положення спрямоване на вирішення практичної проблеми виникнення конфліктів підслідності та паралельного розслідування одних і тих самих обставин різними органами досудового розслідування. Водночас проєкт *не визначає* критеріїв, якими має керуватися прокурор САП під час ухвалення відповідного рішення. Також відсутні спеціальні вимоги щодо мотивування такого рішення, процедури його прийняття, порядку врахування позицій заінтересованих органів досудового розслідування чи можливості його перегляду.

За таких умов прокурор САП фактично наділяється широкою дискрецією щодо визначення належного органу досудового розслідування у випадках, коли існує конкуренція підслідності між НАБУ та іншим органом. З одного боку, це може сприяти оперативному усуненню конфліктів підслідності та запобіганню дублюванню кримінальних проваджень. З іншого боку, відсутність законодавчо визначених критеріїв прийняття рішення може порушувати питання щодо достатності процесуальних гарантій та передбачуваності застосування відповідної норми.

Окрім того, виникає питання, як співвідноситиметься запропонований у статті 216 КПК (в редакції законопроекту) порядок вирішення спорів про підслідність з чинним порядком, визначеним у частині п'ятій статті 218 КПК України.

Змінами до статей 571 та 575 КПК України (в редакції законопроекту) керівнику САП надаються повноваження щодо утворення спільних слідчих груп та направлення запитів про видачу (екстрадицію) осіб у кримінальних провадженнях, віднесених до підслідності НАБУ. Загалом такі новели відповідають вимогам benchmark 23.5.1 Плану України та спрямовані на підвищення оперативності міжнародного співробітництва у справах про корупційні кримінальні правопорушення.

Водночас запропонована модель реалізації цих повноважень, на нашу думку, викликає певні застереження з погляду внутрішньої узгодженості системи кримінальної юстиції. Проєкт фактично передбачає існування паралельних механізмів здійснення одних і тих самих функцій, оскільки відповідні повноваження можуть реалізовуватися як Генеральним прокурором, так і керівником САП із одночасним інформуванням Офісу Генерального прокурора. При цьому законопроект не містить чіткого розмежування компетенції зазначених суб'єктів, не визначає критеріїв

пріоритетності їхніх дій та не встановлює процедурних механізмів координації. За відсутності ж належної нормативної деталізації така конструкція потенційно створює ризики дублювання процесуальних дій, виникнення компетенційних спорів та неоднозначного представництва сторони обвинувачення у відносинах з іноземними компетентними органами.

Положення щодо набрання чинності законопроекту не враховують приписів Конституційного Суду України, викладених у Рішенні від 15 квітня 2020 року № 2-р(П)/2020, де зазначено, що відповідно до принципу верховенства права важливо передбачити розумний часовий проміжок між офіційним оприлюдненням закону й набранням ним чинності.

Висновки

Законопроект загалом спрямований на вдосконалення механізмів розслідування корупційних кримінальних правопорушень, розширення можливостей НАБУ та САП, а також виконання окремих євроінтеграційних зобов'язань України. Водночас слід звернути увагу на необхідність додаткового врегулювання критеріїв і процедури вирішення спорів про підслідність, узгодження нових повноважень керівника САП із чинною системою процесуального керівництва та усунення окремих ризиків правової невизначеності.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*